T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ

HAYVANSAL MOTİF ÇİZİMLERİ

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).

- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.

- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.

- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilirler.

- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.

- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR ii
GİRİŞ 1
ÖĞRENME FAALİYETİ–1 3
1. KUŞ MOTİFLERİNİN STİLİZE EDİLMİŞ DESENLERDEN ALINARAK ÇİZİLMESİ 3
1.1. Hayvansal Motiflerin Çini Sanatı İçindeki Yeri ve Önemi 3
1.1.1. Çinide Kullanılan Hayvan Motifleri 8
1.1.2. Hayal Mahsulü, Efsanevi Hayvan Motifleri 12
UYGULAMA-1 19
UYGULAMA-2 23
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 25
ÖĞRENME FAALİYETİ–2 27
2. CEYLAN, TAVŞAN, KURT VB. FİGÜRLERİN STİLİZE EDİLMİŞ DESENLERDEN ALINARAK ÇİZİLMESİ 27
2.1. Tabiat Kaynaklı Hayvan Motifleri 27
2.1.1. Tanımı 27
2.1.2. Kullanım Yerleri 28
2.1.3. Çizim Tekniği 33
UYGULAMA-1 36
UYGULAMA-2 42
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 46
MODÜL DEĞERLENDİRME 48
CEVAP ANAHTARLARI 51
KAYNAKÇA 52

AÇIKLAMALAR

KOD	**211GS0103**
ALAN	**Seramik ve Cam Teknolojisi**
DAL MESLEK	**Seramik ve Cam / Alan Ortak**
MODÜLÜN ADI	**Hayvansal Motif Çizimleri**
MODÜLÜN TANIMI	Türk çini sanatı içinde yer alan, tabiat kaynaklı ve hayal mahsulü efsanevi hayvansal motiflerin çizim uygulamaları ile ilgili bilgi ve becerilerin kazanıldığı öğrenme metaryalidir.
SÜRE	40/32 +(40/32)
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Hayvansal motifleri çizmek
MODÜLÜN AMACI	**Genel Amaç** Bu modül ile uygun ortam sağlandığında: Hayvansal motiflerin Türk süsleme sanatları içindeki yeri ve önemini kavrayarak, stilize edilmiş desenlerden alarak incelenen değişik hayvan figürlerini kendi yorumlarınızı da katarak bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. **Amaçlar** Gerekli ortam sağlandığında; ➢ Stilize edilmiş desenlerden alarak incelenen değişik kuş motiflerine, kendi yorumlarınızı da katarak, bir bütün olarak ele alıp estetik bir üslupla çeşitli ölçülerde, çizebileceksiniz. ➢ Ceylan, tavşan, kurt vb. tabiat kaynaklı hayvansal motifleri stilize edilmiş desenlerden seçip, kendi yorumlarınızı da katarak bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Çizim masası, ışıklı masa, parşömen kâğıdı, 0,5 kalem, gönye, cetvel.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Tamamladınız her faaliyet sonrasında uygulamasını yaptığınız her faaliyet için kendinizi değerlendireceksiniz. Modülü tamamladığınızda öğretmeniniz size ölçme araçlarını uygulayarak kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Türk çini sanatı içerisinde yer alan hayvansal motif çizimlerini yapabilmek için öncelikle hayvan motiflerinin tarih içerisindeki yerini ve önemini kavramak gerekir. İlk insanlar yaşadıkları mağaraların duvarlarına önce hayvan figürleri ve av sahnelerini gösteren resimler çizmişlerdir. Çünkü o dönemde henüz yazı bilinmediği için iletişim aracı olarak resimler kullanılıyordu. Mağara duvarlarına yapılan bu hayvan figürleri gücün kaynağı olarak görülüyor ve çizdikleri bu figürlerle avda başarı kazanacaklarına inanıyorlardı. Tarihe ışık tutan bu resimlerle, o dönemdeki insanların sosyal hayatları, dinsel ve mitolojik düşünceleri hakkında oldukça önemli bilgilere ulaşılır.

Asırlar boyu çok geniş bir alana yayılmış olan Türkler de uzun yıllar farklı toplum ve medeniyetlerle kurmuş oldukları sanat ilişkileriyle bugün hayli zengin bir kültür ve sanat hazinesine sahiptirler. Bu sanat hazinelerinden birisi de Türk çini sanatıdır.

Çini sanatının ilk örneklerine Orta Asya'da rastlanır. İlk Türkler savaş ve avcılıkla uğraştıkları için sanatçılar, hayvanları yakından tanıyarak ustaca resimlemişlerdir.

Bu hayvan motifleri ile çini sanatında bir takım sembolik anlamlara yer verilmiştir. Örneğin, tavus kuşunu hayat ağacının dallarına konmuş olarak tasvir ederek onuru ve güzelliği, boğa ve aslan figürleriyle tarım yılının başlangıcını, balık figürleriyle de bolluk ve bereketi işaret ederek, çini sanatına farklı bir üslup ve yorum kazandırmışladır.

Sonuç olarak bu modülü başarı ile tamamladığınızda, sizler de özgün tasarım ve uygulamalarınızla Klasik Türk çini sanatına, farklı yorumlar getirebileceksiniz.

Hayat ağacının dallarındaki tavus kuşu

ÖĞRENME FAALİYETİ–1

AMAÇ

Bu öğrenme faaliyetinde verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında, stilize edilmiş desenlerden alarak incelediğiniz değişik kuş motiflerini, kendi yorumlarınızı da katarak bir bütün olarak ele alıp estetik bir üslupla çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Kuş motifleri çizimlerine başlamadan önce:

- Doğadaki kuşları gözlemleyerek,
- Hayvanlar ile ilgili kitaplardan, kuş resimlerini inceleyerek,
- İnternetten hayvan ve kuş sitelerini araştırarak,
- Türk süsleme sanatlarında ve klasik çini desenlerinde kullanılan, kuş motiflerini inceleyerek,

Bunlar arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirleyip kuşlarla ilgili örnek resim ve çizimlerin bulunduğu bir dosya hazırlayınız.

1. KUŞ MOTİFLERİNİN STİLİZE EDİLMİŞ DESENLERDEN ALINARAK ÇİZİLMESİ

1.1. Hayvansal Motiflerin Çini Sanatı İçindeki Yeri ve Önemi

Türkler, farklı toplum ve medeniyetlerle olan sanat ve kültür ilişkilerinden dolayı, zengin bir kültür hazinesine sahip olmuşlardır. Bu kültür ve sanat hazinelerinden birisi de Klasik Türk çini sanatıdır.

Türk çini sanatı ilk olarak Türklerin yaşadıkları Orta Asya'da uygulanmıştır. Sanatçıları hayvanları yakından tanıyarak ustaca resmetmişlerdir. Hayvan figürlerine sembolik anlamlar yüklemişlerdir. Çift başlı kartal–hükümdarlık, balık–bereket, kuş-güzellik ve özgürlüğü sembolize etmektedir. Türk çini sanatında hayvan motiflerinin önemini, yaptıkları olağanüstü eserlerle ortaya koymuşlardır.

Selçukluların Türk süsleme sanatlarında kullandığı çift başlı kartal figürü Resim 1.1' de görülmektedir. Selçukluların çift başlı at figürü de Resim 1.2' de yer almaktadır.

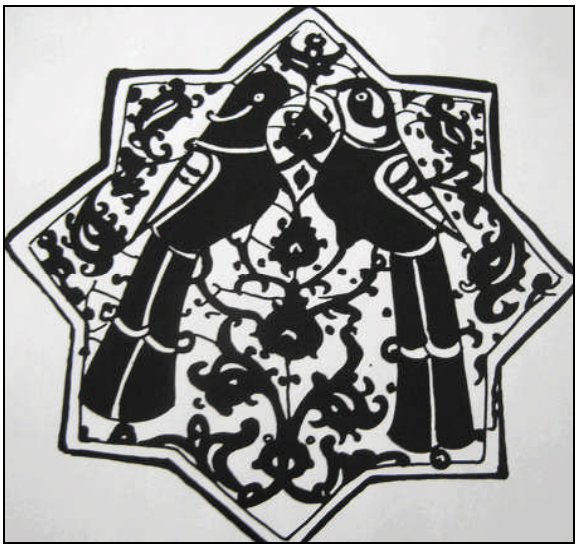

Resim 1.1: Çift başlı kartal figürü

Resim 1.2: Çift başlı at figürü

Türk çini sanatında motifler uygulandıkları yüzey ve kullanım şekillerine göre farklılık göstermektedir. Selçuklular da hayvansal motifler, köşk ve saraylarda kullanılmıştır ve en güzel örnekleri de Kubadabat Sarayı'nda bulunmaktadır (Resim1.3), (Resim 1.4).

Resim 1. 3: Kubadabat Sarayı hayvansal motif örnekleri

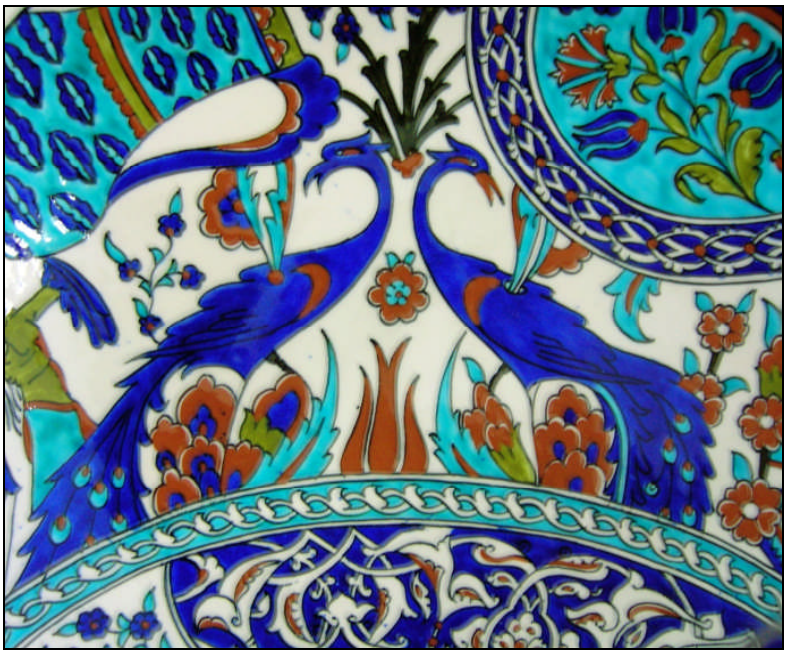
Resim 1.4: Kubadabat Sarayı hayvansal motif örnekleri

Osmanlılar da ise tabak, kase ve pano gibi formlar üzerinde klasikleşmiş hayvan figürleri vardır. Osmanlılarda hayvan figürlü çiniler 14. yüzyıl sonundan 15. yüzyıl ortalarına kadar görülmektedir. 16. yüzyılın ikinci yarısından 17. yüzyıl sonlarına kadar Osmanlı çini ustaları hayvansal motiflerin kullanıldığı çinileri yapmışlardır.

Kompozisyonlarda karanfil, lale, sümbül, gül, menekşe, asma ve selvilerden başka; kaplan, aslan, pars, balık, madalyonlar ve yelkenli motiflerine de çok sık rastlanır. En güzel örnekleri Topkapı Sarayı Müzesi'nde görülebilir.

Osmanlı İznik çinilerinde hayvan motiflerinin en güzel örnekleri 1520 ve 1530 tarihli eserlerde görülmektedir. Bu çalışmalarda; av hayvanları, tavus kuşu figürleri dikkati çeker.

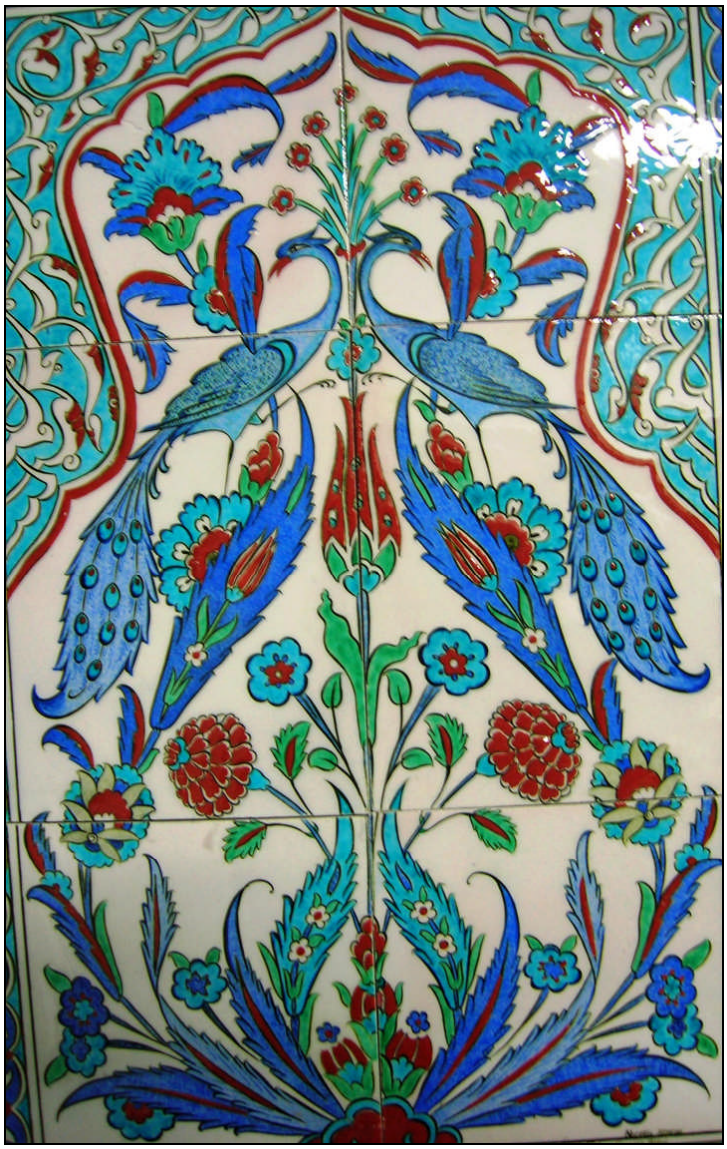
Tavus kuşu figürlü Resim 1.5, Resim 1.6 ve Resim 1.7' yi inceleyiniz.

Resim 1.5: Kuş motifli çiniler

Resim 1.6: Kuş motifli çiniler

Resim 1.7: Tavus kuşlu çini pano

Ayrıca Selçuklu maden işlerinde görülen koşan köpekler, geyikler, tavşanlar, ördekler, maymunlar, aslanlar, boynuzlu yılanlar, simurglar (Zümrüd-i Anka) ve birbirine bakan harpilerde (Gövdesi hayvan, başı insan olarak tasvir edilen mitolojik yaratık) Türk çini sanatına esin kaynağı olmuştur. Resim 1.8'deki at figürlü çini tabağı ve Resim 1.9'daki kuş figürlü çini tabağı inceleyiniz.

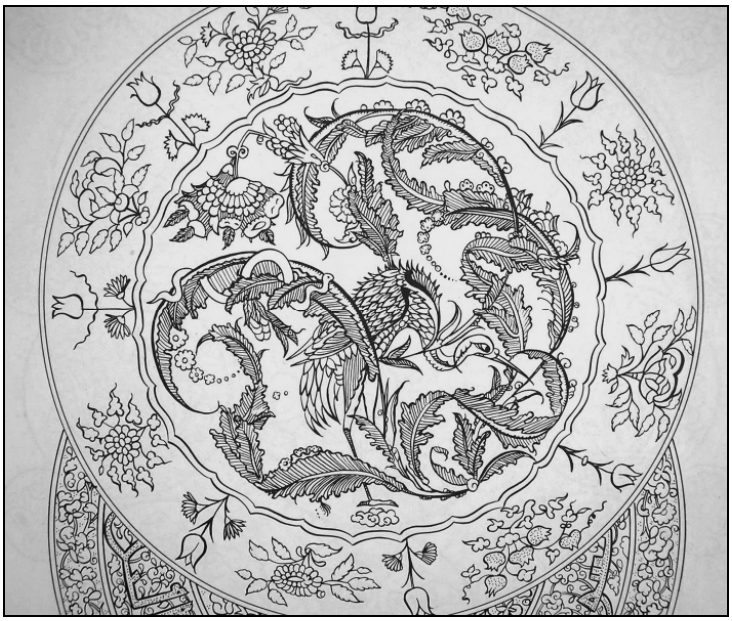
Resim 1.8: At figürlü çini tabak

Resim 1.9: Kuş figürlü çini tabak

1.1.1. Çinide Kullanılan Hayvan Motifleri

Tarih başlangıcından Osmanlılara kadar aldığımız devre içinde Türk çini sanatında kullanılan motifleri, figürlü, geometrik, bitkisel ve yazı olarak değerlendirebiliriz. Resim 1.10'da figürlü ve bitki motiflerini birlikte kullanıldığı bir çini deseni görülmektedir. Bu desen Resim 1.11'de mavi-beyaz olarak çini tabak üzerine aktarılmıştır.

Resim 1.10: Hayvan ve bitki motifli çini deseni

Resim 1.11: Hayvan ve bitki motifli çini tabak

Mavi-beyaz örneklerin yanısıra renkli kuş figürlü ve bitki motifli çini örnekleri Resim 1.12 ve Resim 1.13'de görülmektedir.

Resim 1.12: Hayvan ve bitki motifli renkli çini pano

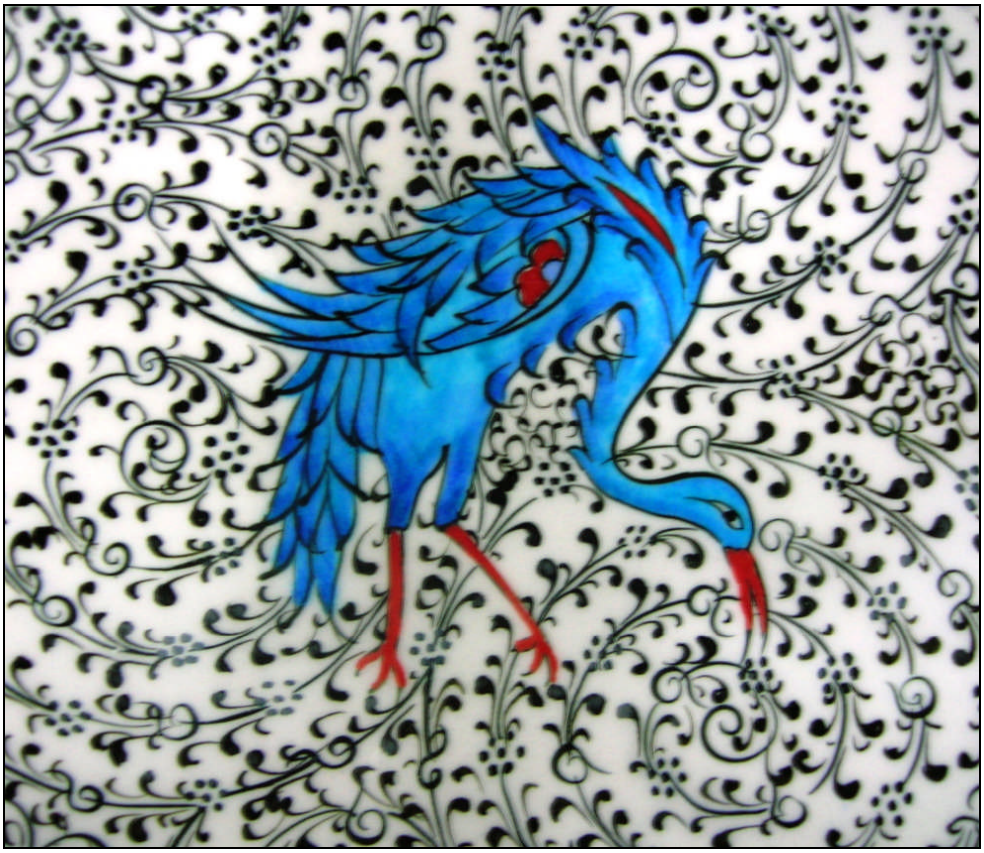
Resim 1.13: Kuşlu çini pano

Resim 1.14'te resim tarzında çalışılmış bir çini örneği görülmektedir.

Resim 1.14: Kuş motifli çini

Haliç deseni üzerinde farklı bir yorumla uygulanan kuşlu çini Resim 1.15'te bulunmaktadır.

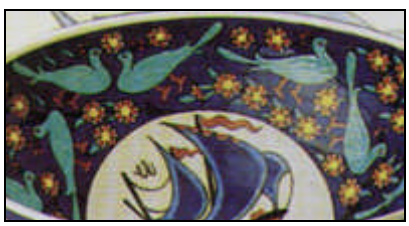
Resim 1.15: Haliç deseni ile tavus kuşunun kombinasyonu

Bu motiflerin kullanış şekli içini veya dışını süsledikleri eserin fonksiyonelliğine göre değişmektedir. Hayvan motifler tabak pano gibi düz çini yüzeyler üzerinde kullanılmasının yanı sıra, dik formlar üzerinde de kullanılmıştır.

Resim 1.16 ve Resim 1.17'de kâse formu üzerinde kuş figürlü hayvan motifleri uygulanmıştır.

Resim 1.16: Kuş motifli çini kase

Resim 1.17: Kuş motifi kullanılan çini kaseden alınan ayrıntı

1.1.2. Hayal Mahsulü, Efsanevi Hayvan Motifleri

1.1.2.1. Ejder (Evren) Motifi

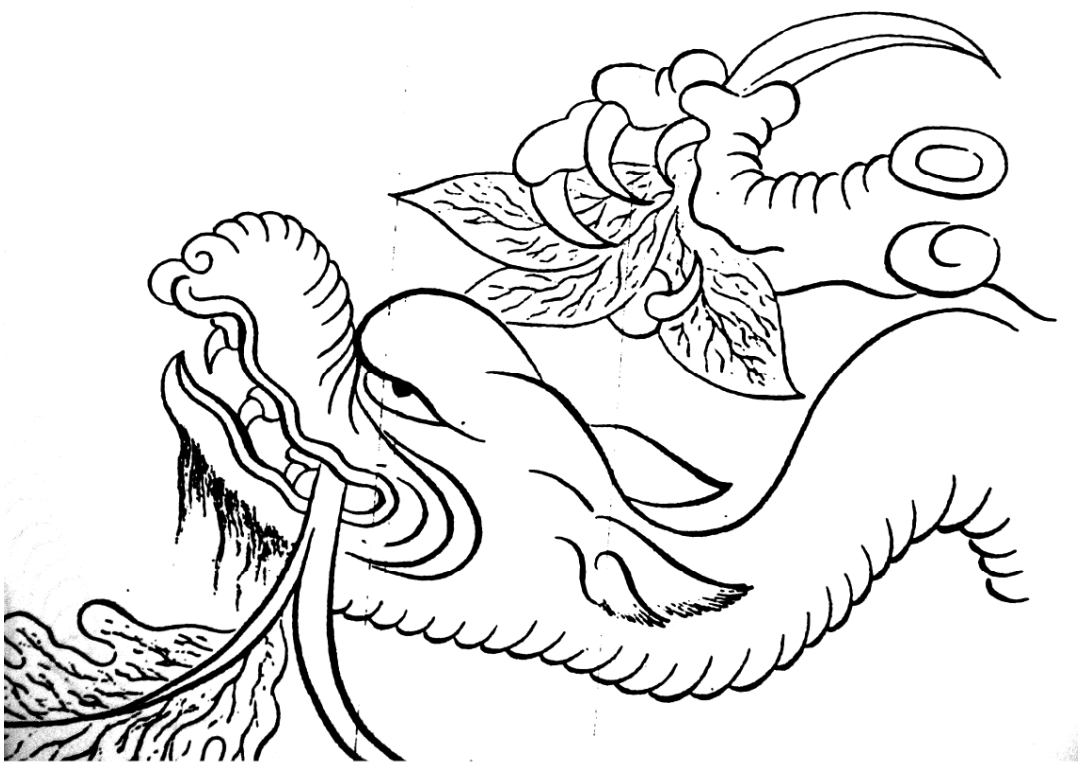
Ejder, "Evren" veya "Dragon" adı ile bilinen efsanevi bir hayvandır. Çinliler ve eski Türklerde hava ve suların hâkimi sayılırdı. Birçok Asya milletlerinin kozmoloji ve mitolojisinde önemli bir yer alır.

Çinlilerde bu motife lung ismi de verilmektedir. Yine çin sanatı ürünlerinde görülen ejderlerin Türklerde olduğu gibi beş tırnağı vardır. Japonlarda ise ejder motifi genellikle üç tırnaklı olarak resmedilir.

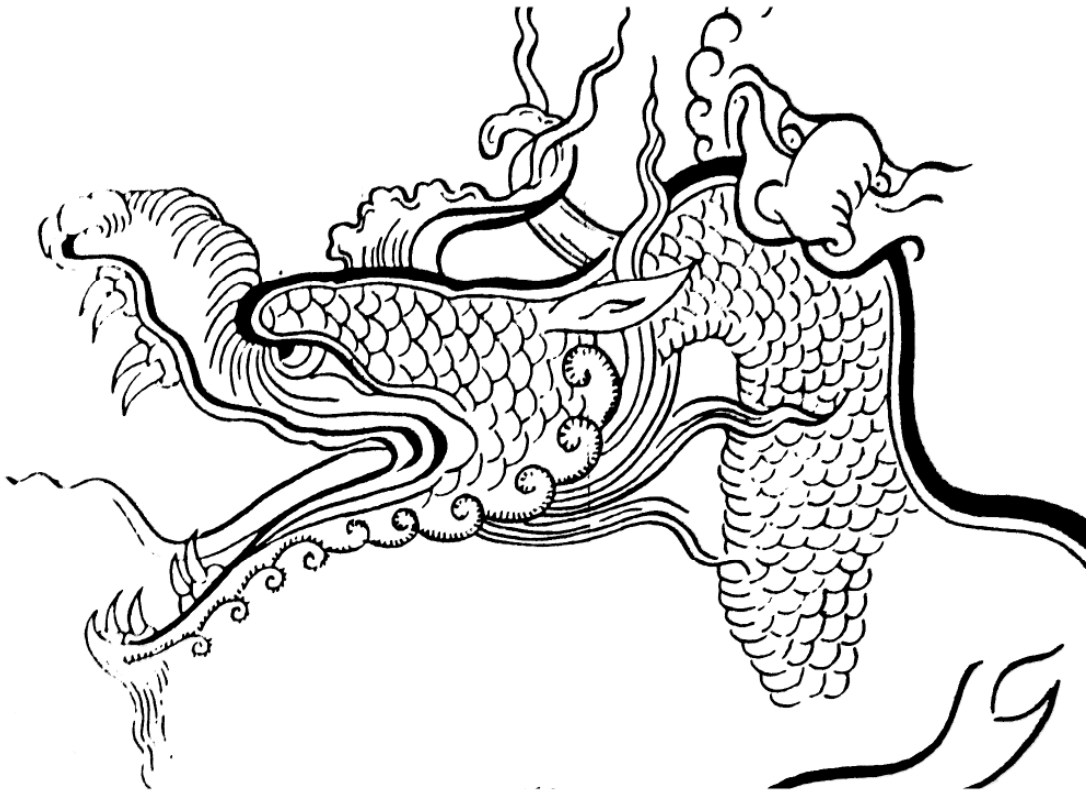
Bereketli yağmurları yağdıran veya tahrip edici fırtınaları yapan bir kudret sayıldığı için, ejderi bazı hâllerde bulut şeklinde de tasvir etmişlerdir. Menşeğinin Sümerlilere dayandığı söylenmektedir.

Önceleri dinî ve tılsımlı bir anlamda kullanılan bu motif daha sonraları tamamen tezyinî bir görünüm almış ve sanat eşyaları üzerinde yalnızca bir süsleme unsuru olarak yer almıştır.

Genellikle yılana benzetilen, arslan pençeli, korkunç başlı, kanatlı bir hayvan şeklinde resmedilir. Resim 1.18 ve 1.19'u inceleyiniz.

Resim 1.18: Ejder başı motifi

Resim 1.19: Ejder başı motifi

15.yy.'da Moğolistan ve Çin'de ejderin kraliyet mührü olarak da kullanıldığını biliyoruz. Eski Mısır'da krallık alameti olduğu gibi, Roma ve Babilonya'da imparatorun alemi idi.

Ejder motifi İslam sanatında, Türklerin Ön Asya'ya ve İran'a gelmesinden sonra başlar. Anadolu inançlarında ve eski Türk masallarında hayli etkin bir yeri vardır.

Selçuklu sanatında çok defa düğümlü olarak görülmektedir. Yalnız ön ayakları olan, kuyruğu kertenkele veya yılan biçiminde ejderler de vardır. Her iki ejder motifine de Selçuklu sanatında sıkça rastlanır. Selçuklulardan sonra çini eserlerde ejder başı motifini Osmanlılar da kullanmışlardır. Özellikle Topkapı Sarayı Müzesi albümlerinde saz üslubu yapraklar arasında ejder başı motifi kullanılmıştır. Resim 1.20'yi inceleyiniz.

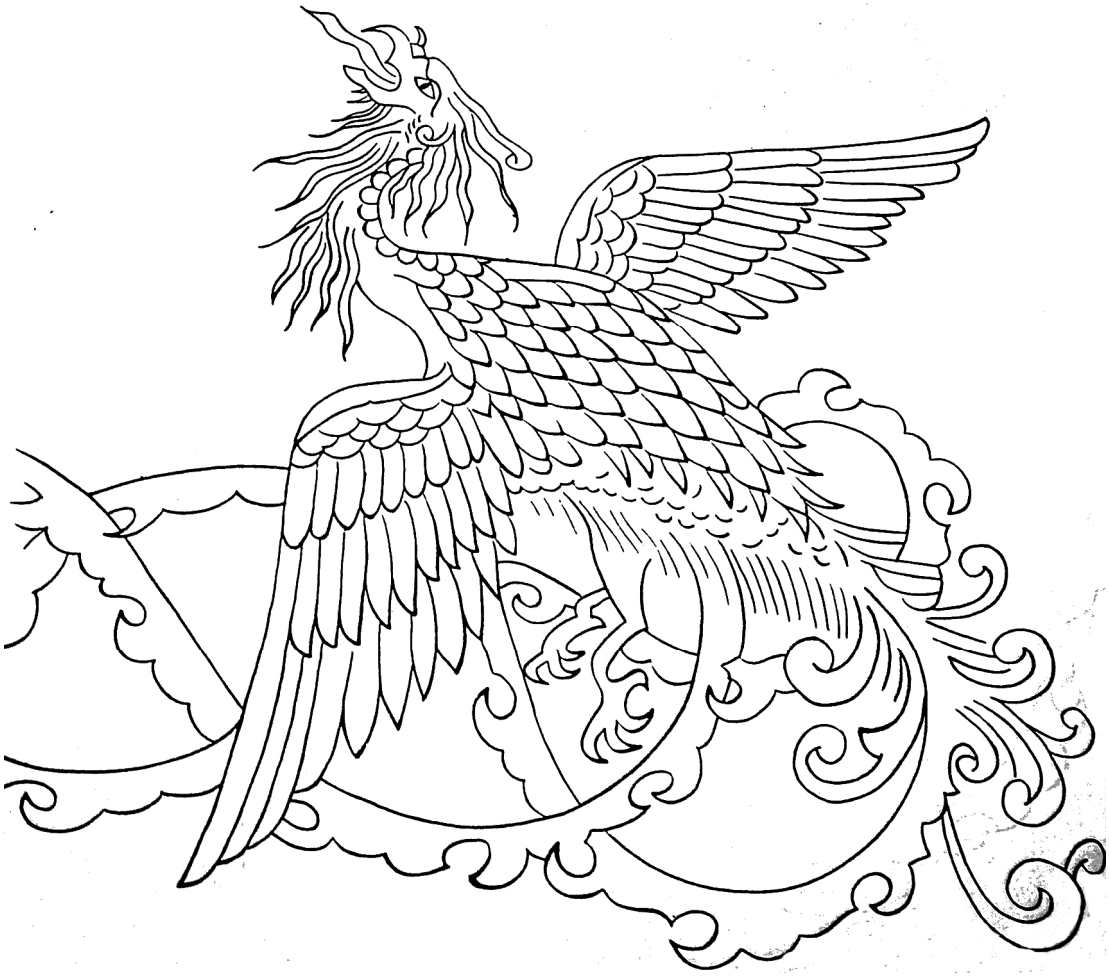

Resim 1.20: Yapraklar arasındaki ejder başı motifi

1.1.2.2. Zümrüdüanka (Simurg)

Zümrüdüanka Kaf Dağı'nda yaşayan ve insan gibi konuştuğuna inanılan efsanevi bir kuştur. İslam kültürünün edebî ürünlerinin çoğunda genellikle uçan vaziyette resmedilir. Eski Mısır inançlarından, Çin'e, İran'a, Müslümanlık'tan Hristiyanlığa kadar çeşitli toplumların mitolojisinde yer alır.

Kuşların dayanıklı ve en güzeli olduğuna, güneş ve ateşten yaratıldığına inanılır. Resim 1.21 ve Resim 1.22'yi inceleyiniz.

Resim 1.21: Zümrüdüanka motifi

Resim 1.22: Zümrüdüanka motifi

Güzellik, bereket ve kuvvet gibi kavramların simgesi olarak kullanılmasının yanında, şifa verici bir yaratık olarak da metinlerde yer alır. Zümrüdüanka kuşunun diğer bir adı da Simurg'tur. Si =30 Murg = Kuş, anlamlarına gelmektedir. Bu yaratığın otuz ayrı kuşun bütün özelliklerine sahip olduğununa inanılır. Erken Osmanlı döneminde, yazma eserlerin sayfa kenarlarında, halkârî (sadece altınla yapılan süsleme çeşidi) tarzında Zümrüdüanka motifinin işlendiği görülür.

Zümrüdüanka ve ejder motifinin birlikte ele alındığı çizimlere Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunan saray albümlerinde bolca rastlamaktayız. Bu çizimler her iki hayalî yaratığın birbirleri ile kıyasıya yaptığı savaş sahneleridir (Resim 1.22).

Resim 1.22: Zümrüdüanka ve ejder motiflerinin birlikte tasvir edildiği örnek çizim

UYGULAMA–1

1. Çalışmaya başlamadan önce iş önlüğünüzü giyiniz.

2. Stilize kuş motiflerini çizmek için, aşağıda verilen araç ve gereçlerinizi hazırlayınız.

- Çizim masası
- Işıklı masa
- Parşömen kâğıdı
- 2B 0,5 uçlu kurşun kalem
- Gönye
- Cetvel
- Silgi
- Çeşitli kuş motif çizim örnekleri

3. Aşağıda, örnek çizimleri verilen stilize kuş motiflerini inceleyiniz.

1

2

3

4

5

6

7

8

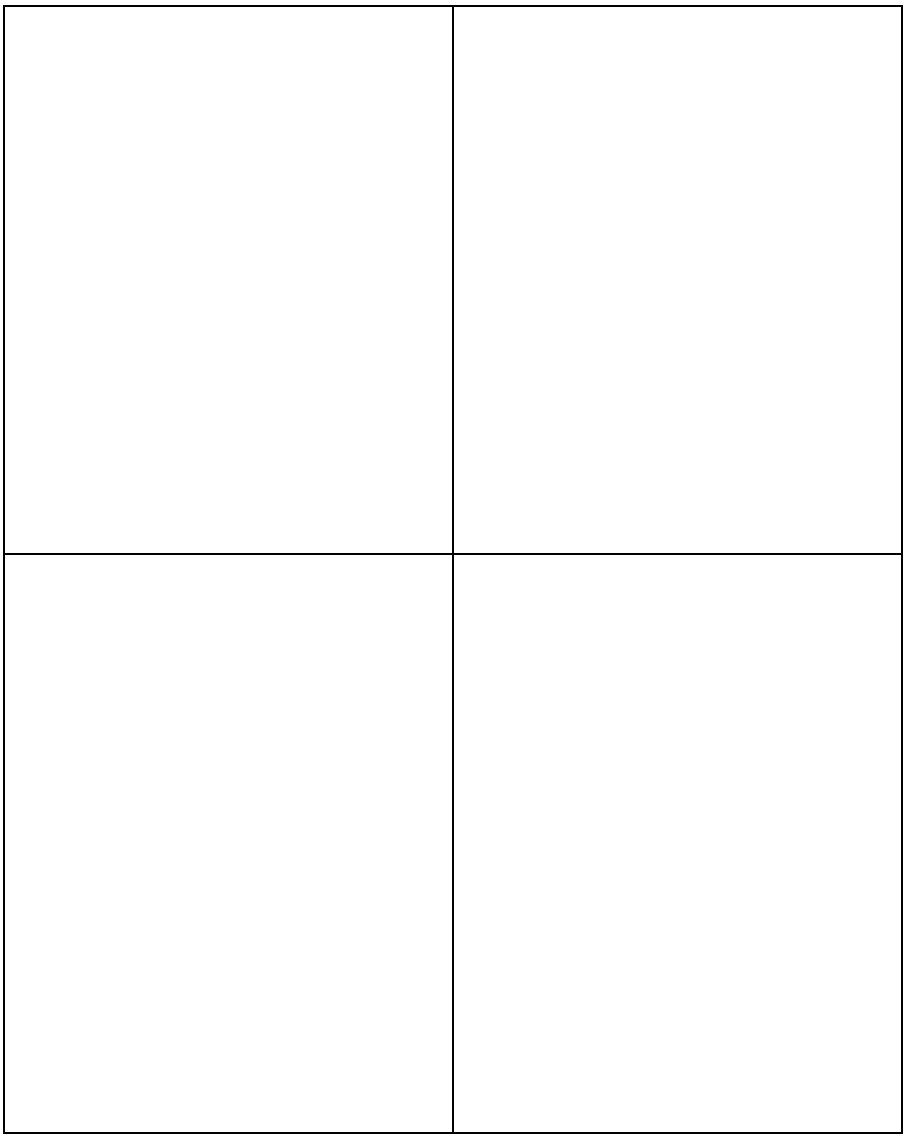

9

4. Parşömen kâğıdını tekniğine uygun bir şekilde keserek 35cm x 24,5cm ölçülerinde hazırlayınız.

5. Boyu 35cm, eni 24,5cm olan parşömen kâğıdının üst kısmından 3cm, alt kısmından 2,5 cm, sağ ve sol yanlardan 2cm ölçerek çerçeve içine alınız.

6. Çerçeve içine alınmış parşömen kâğıdını aşağıda gösterildiği gibi 4 eşit parçaya bölünüz.

7. Yedi numaralı kuş motifini, aşağıda gösterilen, işlem sırasına göre parşömen kâğıdına çiziniz.

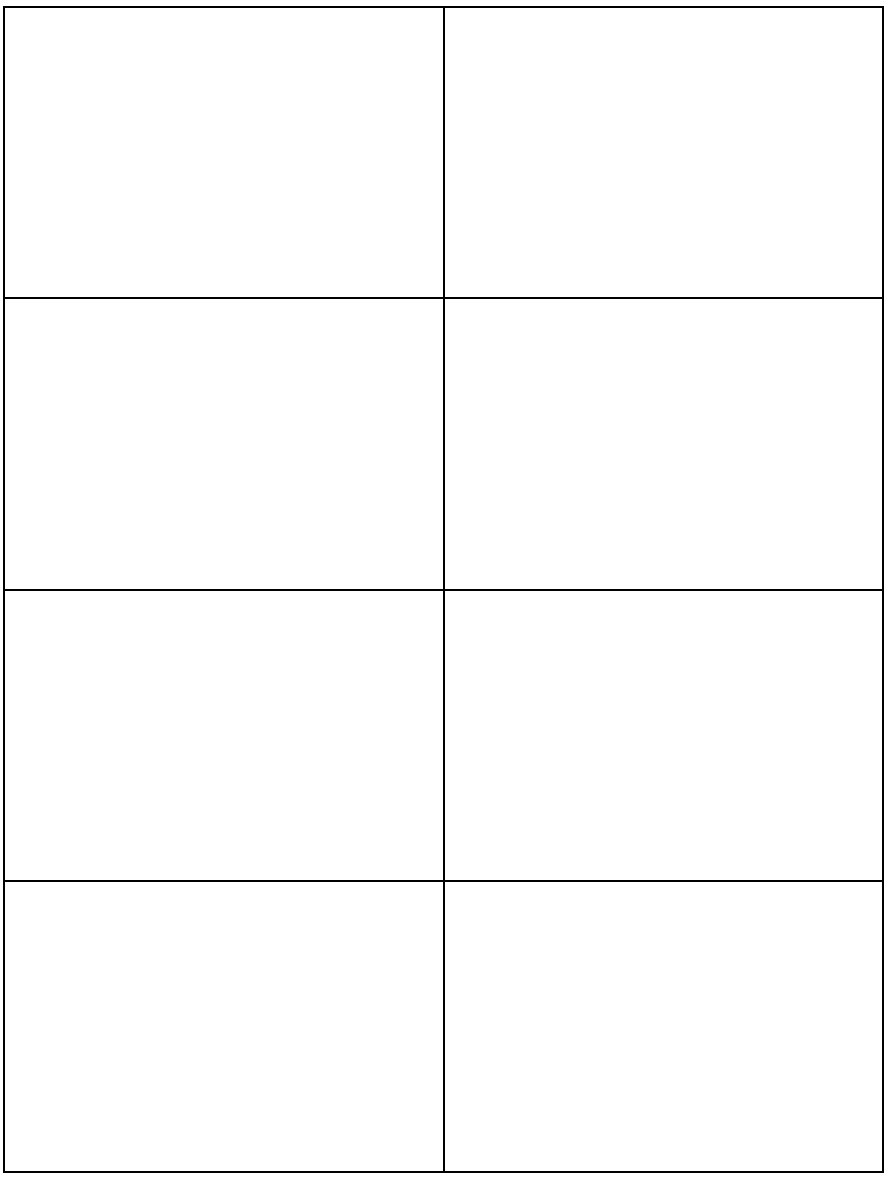

8. Kuş motiflerini temize çekiniz.

- Çizimlerinizi 2B 0,5 uçlu kurşun kalemle, fazla bastırmadan yapınız.
- Kâğıtlarınızı hazırlarken mutlaka cetvel veya gönye kullanınız.
- Parşömen kâğıtlarınızın kırışmaması için, kâğıtlarınızı resim dosyasında muhafaza ediniz.
- Temiz ve düzenli çalışınız.

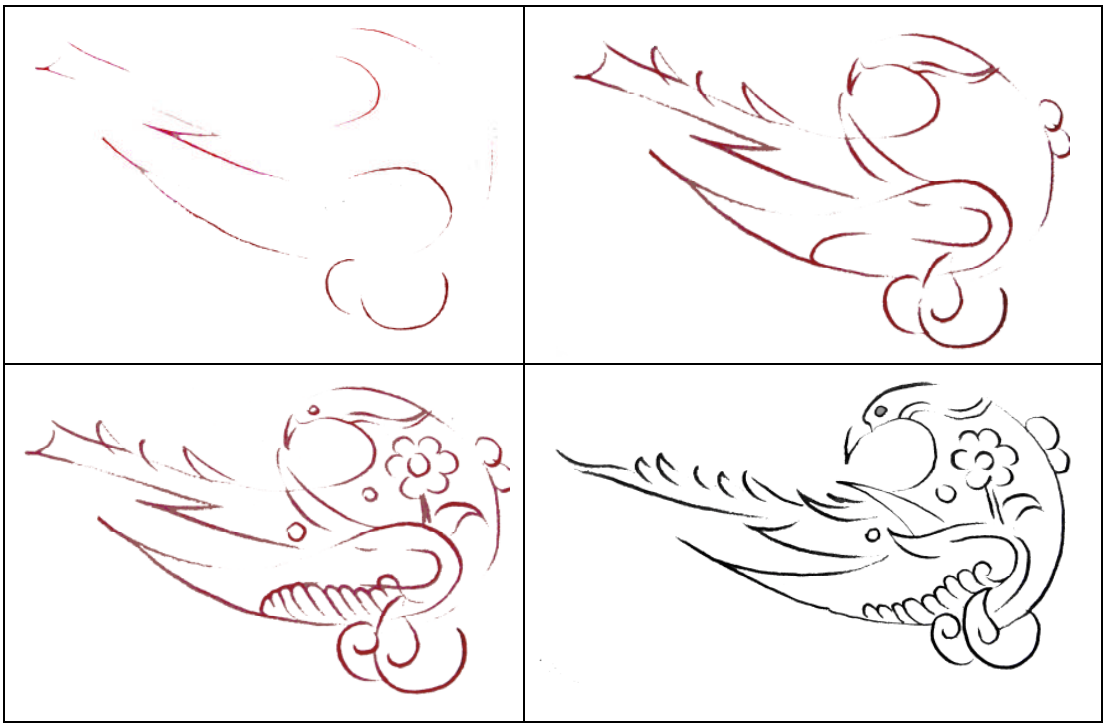
UYGULAMA-2

1. Çalışmaya başlamadan önce iş önlüğünüzü giyiniz.
2. Çizimde kullanılacak araç ve gereçlerinizi hazırlayınız.
Kullanılacak araç ve gereçlerin listesi bir önceki uygulama faaliyetinde verilmiştir.
3. Tekniğine uygun olarak 35cm x 24,5cm ölçülerinde parşömen kâğıdınızı hazırlayınız.
4. Boyu 35cm, eni 24,5cm olan parşömen kâğıdının üst kısmından 3cm, alt kısmından 2,5cm, sağ ve sol yanlardan 2cm ölçerek çerçeve içine alınız.
5. Parşömen kâğıdını sekiz eşit parçaya bölünüz.

6. Sekiz eşit parçaya bölünmüş parşömen kâğıdına, aşağıdaki işlem sırasına göre 5 numaralı kuş motifini çiziniz.

- Çizimlerinizi 2B 0.5 uçlu kurşun kalemle, fazla bastırmadan yapınız.
- Kâğıtlarınızı hazırlarken mutlaka cetvel veya gönye kullanınız.
- Parşömen kâğıtlarınızın kırışmaması için, kağıtlarınızı resim dosyasındamuhafaza ediniz.
- Temiz ve düzenli çalışınız.

7. Kuş motiflerini temize çekiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

A. OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki soru cümlelerinin başına doğru ise D yanlış ise Y harfi koyunuz.

1. ( ) İlk insanlar yaşadıkları mağaraların duvarlarına ilk önce hayvan figürleri ve av sahnelerini konu alan resimler yapmışlardır.

2. ( ) Türk çini sanatı ilk örnekleri Türklerin yaşadıkları Orta Asya memleketlerinde görülmüştür.

3. ( ) Türk çini sanatında kullanılan motifleri, bitki ve hayvan motifleri olarak iki gurupta topluyoruz.

4. ( ) Selçuklu sanatında figürlü çiniler sadece köşk ve saraylarda kullanılmıştır.

5. ( ) Osmanlı çini sanatında hayvan motifleri sadece kase formlarında görülmektedir.

6. ( ) Osmanlı çini sanatında hayvan motifli, çok renkli ve kaliteli çinilerin en çok görüldüğü dönem 16. yy. ikinci yarısından 17. yy. sonlarına kadar olan dönemdir.

7. ( ) İslam dünyasında tavus kuşu motifi fazla kullanılmamıştır.

8. ( ) Ejder ve Zümrüdüanka tabiat kaynaklı hayvansal motifler gurubunda yer alır.

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı karşılaştırınız, cevaplarınız doğru ise uygulamalı teste geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar adiniz.

B. UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda size verilmiş olan stilize kuş motif örneklerinden 1 numaralı kuş motifini işlem basamaklarına göre çiziniz. Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütleri dikkate alarak değerlendiriniz.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri, **Evet** ve **Hayır** kutucuklarına (**X**) işareti koyarak kotrol ediniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
Araç gerecinizi doğru olarak seçip hazır hâle getirdiniz mi?		
İş önlüğünüzü giydiniz mi?		
Tekniğine ve ölçülerine uygun olarak parşömen kâğıdınızı hazırladınız mı?		
Farklı kaynaklardan değişik kuş motiflerinin çizim örneklerini dikkatlice incelediniz mi?		
Çizmeniz istenen 1 numaralı kuş motifinin örneğini dikkatlice incelediniz mi?		
Çizmeniz istenen kuş motifinin ölçülerine göre, parşömen kâğıdınızı bölümlere ayırdınız mı?		
Motifinizin ana hatlarıyla çizimini yaptınız mı?		
Kuş motifinizin detaylarını aslına uygun olarak çizdiniz mi?		
Kuş motifi çiziminizi işlem basamaklarına ve tekniğine uygun olarak temize çektiniz mi?		
Çizimlerinizin düzgün ve aslına uygun olması için çizim tekrarları yaptınız mı?		
Çalışmalarınızı tarih sırasına göre dosyaladınız mı?		
Çalıştığınız yeri ve masanızı temizlediniz mi?		
Çizimlerinizde 2B 0.5 uçlu kurşun kalem kullanmaya dikkat ettiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonununda **"Hayır"** şeklindeki cevaplarınızı bir kez daha gözden geçiriniz, kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı **"Evet"** ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ–2

AMAÇ

Bu öğrenme faaliyetinde verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında; ceylan, tavşan, kurt vb. tabiat kaynaklı hayvan motiflerini stilize edilmiş desenlerden alıp kendi yorumlarını da katarak bir bütün hâlinde, estetik bir üslupla çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Ceylan, tavşan, kurt vb. tabiat kaynaklı hayvan motiflerinin çizimlerine başlamadan önce;

- Doğadaki tabiat kaynaklı hayvansal motifleri gözlemleyerek,
- Hayvanlar ile ilgili kitaplardan, tabiat kaynaklı hayvan motiflerinin resimlerini inceleyerek,
- İnternetten ceylan, tavşan, kurt vb. tabiat kaynaklı hayvan motiflerinin sitelerini araştırarak,
- Türk süsleme sanatlarında ve klasik çini desenlerinde kullanılan, tabiat kaynaklı hayvansal motifleri inceleyerek,

Bunlar arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları ceylan, tavşan, kurt vb. tabiat kaynaklı hayvan motifleriyle ilgili örnek resim ve çizimlerin bulunduğu bir dosya hazırlayınız.

2. CEYLAN, TAVŞAN, KURT VB. FİGÜRLERİN STİLİZE EDİLMİŞ DESENLERDEN ALINARAK ÇİZİLMESİ

2.1. Tabiat Kaynaklı Hayvan Motifleri

2.1.1. Tanımı

İran sanatının etkisiyle Türk çini sanatında da görülen tabiat kaynaklı hayvan motifleri, Türk çini sanatında en az kullanılan motiflerdir. Tabiat kaynaklı hayvan motifleri, süsleme unsuru olarak çini sanatına farklı bir yorum kazandırmıştır.

2.1.2. Kullanım Yerleri

Türk çini sanatının en parlak ve figürsel dönemi 16. yy ortalarından, 17. yy sonuna kadar devam etmiştir. Bu dönem çinileri temiz ve beyaz çamur üzerine kobalt mavisinin tonları, yeşil, mangan moru, firuze ve siyah renklerle rumi, hatayi, çin bulutları, lale, karanfil, gül, zambak, sümbül, çiçek açmış bahar dalları, hançer yaprakları, selvi ağaçları, üzüm ve asmalar gibi bitki motifleriyle; aslan, kaplan, geyik, ceylan, kuş ve balıklarla birlikte kalyon ve yelkenliler de motif olarak tercih edilmiştir (Resim 2.1,Resim 2.2).

Resim 2.1: Balık motifli kalyon desenli çini

Resim 2.2:Kalyon desenindeki balığın ayrıntısı

Resim 2.3: Kalyonlu ve balıklı örnekler

Kullanılan formlar ise, ayaklı kâseler, ibrikler, lenger tabaklar, maşrapalar, kandiller, kulplu ya da kulpsuz sürahiler ve askı toplarıdır. Dik form bir sürahide birbirini kovalayan veya yan yana sıralanmış tavşan, köpek, tilki, karaca ve kuş figürleri de dikkati çeken örneklerdendir.

Resim 2.4 ve Resim 2.5'i inceleyiniz.

Resim 2.4: Birbirini kovalayan hayvan motifleri

Resim 2.5: Sıralı hayvan motifleri

İznik'te 1963 kazılarında ele geçen her çeşit mavi-beyaz keramikler arasında tavşan ve balık figürlü süslemelerle, Resim 2.6'da olduğu gibi yırtıcı hayvanları gösteren mavi-beyaz örnekler de vardır.

Resim 2.6:Yırtıcı hayvanların konu edildiği çini eser

Birbirine saldıran hayvanları gösteren renkli çini eserleri Resim 2.7' deki örnekte gösterilmektedir.

Resim 2.7: Saldıran hayvanları gösteren çini eser

O dönem sanatçıları, hayvan motiflerini gerçeğine çok yakın benzerlikte tasvir etmişlerdir (Çizim 2.1-2.2-2.3).

Şekil 2.1: Gerçeğe yakın hayvan motifleri

Şekil 2.2: Gerçeğe yakın hayvan motifleri

Şekil 2.3: Gerçeğe yakın hayvan motifleri

Stilizasyonda da (motifleri yalınlaştırmak) çok başarılı olmuşlardır (Şekil 2.4- 2.5-2.6-2.7). Bunun sebebi ise, resim ve fotoğraf sanatının gelişmesidir.

Şekil 2. 4: Stilize edilmiş hayvan figürleri

Şekil 2. 5: Stilize edilmiş hayvan figürleri

Şekil 2. 6: Stilize edilmiş hayvan figürleri

Resim 2. 7: Stilize hayvan figürleri

Resim 2.8'de de, günümüz eserlerinden, hayvan motiflerinin gerçeğine yakın uygulandığı bir çini tabak yer almaktadır.

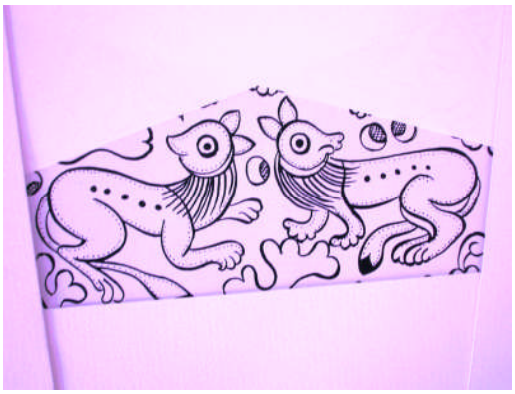
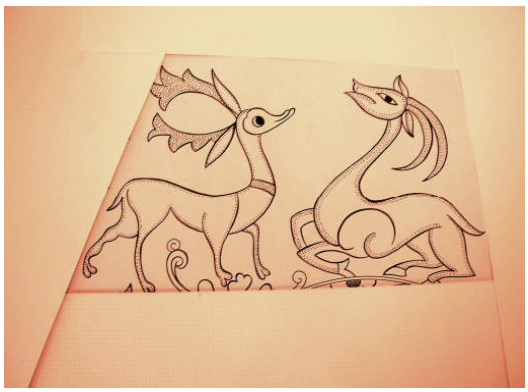

Resim 2.8: Günümüz eserlerinden ceylanlı tabak

2.1.3. Çizim Tekniği

Hayvan motiflerinin çizim tekniği, bitki motiflerinin çiziminde uygulanan kaneviçeli çizim tekniğinden farklılık gösterir. Hayvan motiflerinin çiziminde serbest bir uygulama vardır. Motifler belirlenen ölçüler içerisine ilk önce ana hatları ile, daha sonra da detayları ile çizilirler ve öğrenciler bir süre motifleri tanıyarak, kendilerine özgü ahenkli çizgi stilleri geliştirebilirler. Hayvan motifleri genellikle bitki motifleriyle birlikte kullanılırlar ve kullanılacakları formun özelliğine göre orantılı bir şekilde büyütülüp küçültülebilirler.

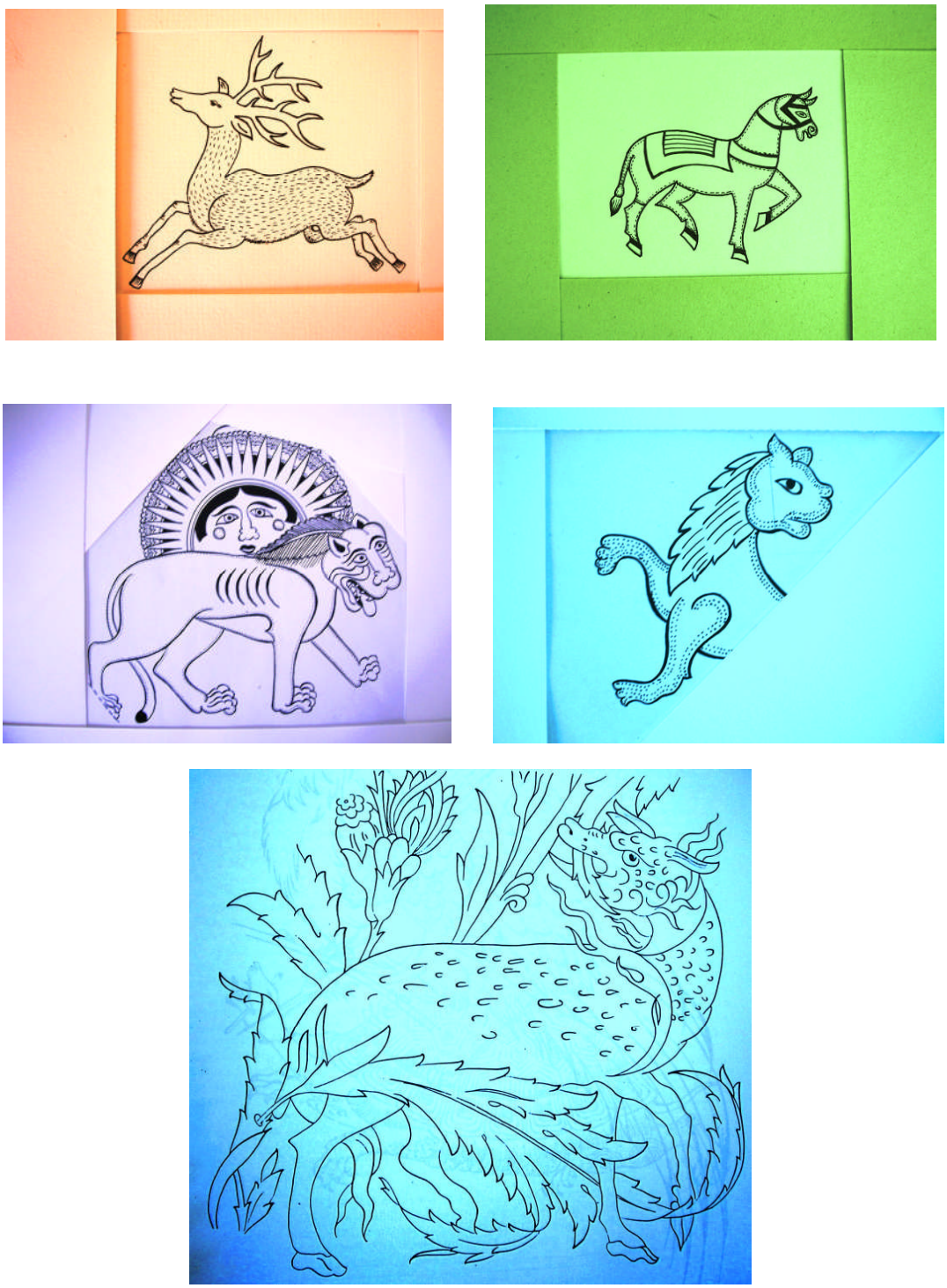
En önemli eserlere Topkapı Sarayı Müzesi sünnet odasında rastlamaktayız. Çini sanatında kullanılan ve klasikler arasında yer alan bu hayvan motiflerinin çizimleri aşağıda verilmiştir (Resim 2.8).

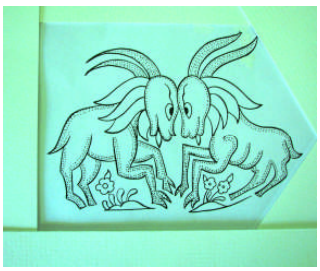
Resim 2.8: Çini sanatında kullanılan tabiat kaynaklı hayvan motifleri

UYGULAMA-1

1. Stilize edilmiş desenlerden, ceylan, tavşan, kurt vb. tabiat kaynaklı hayvan motiflerini çizmek için aşağıda verilen araç ve gereçlerinizi hazırlayınız.

- Çizim masası
- Işıklı masa
- Parşömen kâğıdı
- 2B 0.5 uçlu kurşun kalem
- Gönye
- Cetvel
- Silgi
- Çeşitli kuş motif çizim örnekleri

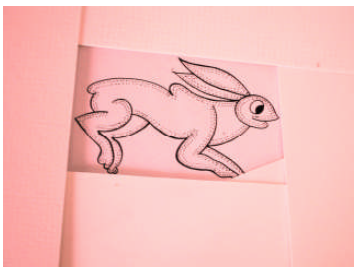
2. Aşağıda, örnek çizimleri verilen tabiat kaynaklı stilize ceylan, tavşan, kurt vb. hayvan motiflerini inceleyiniz.

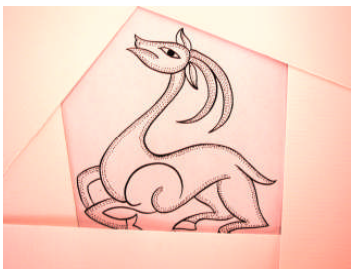
1

2

3

4

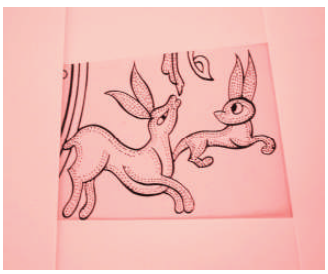
5

6

7

8

9

10

11

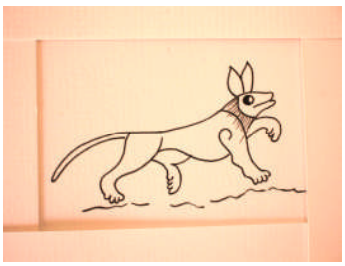
12

13

14

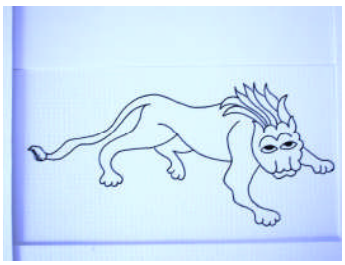
15

16

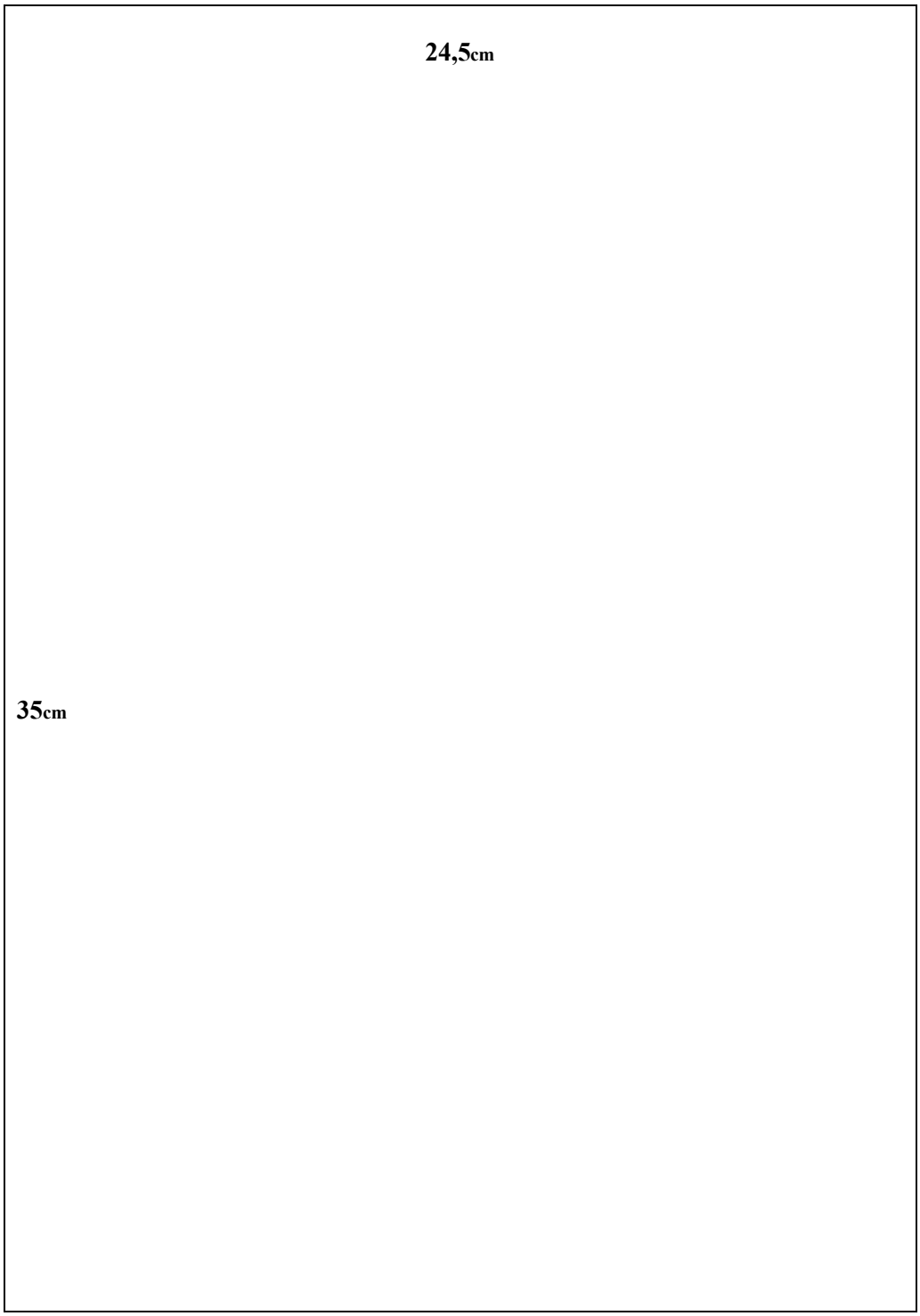
17

18

3. Parşömen kâğıdını tekniğine uygun bir şekilde, keserek 35cm x 24,5cm ölçülerinde hazırlayınız.

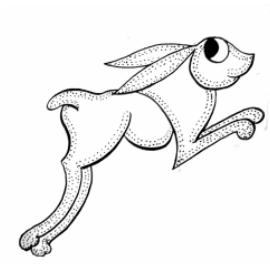
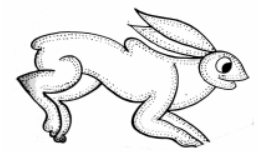
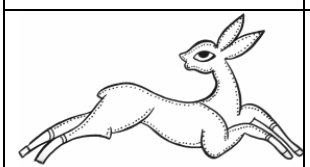
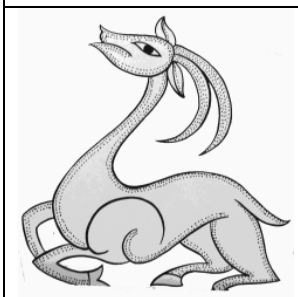
4. Boyu 35cm, eni 24,5cm olan parşömen kâğıdının üst kısmından 3cm, alt kısmından 2,5cm, sağ ve sol yanlardan 2cm ölçerek aşağıdaki gibi çerçeve içine alınız.

24,5cm
35cm

5. Çerçeve içine alınmış 20cm x 30cm ölçülerindeki parşömen kâğıdını, aşağıda gösterildiği 16 eşit parçaya bölünüz.

6. Hazırlanmış olan parşömen kâğıdına, birinci uygulama faaliyetinde olduğu gibi, iş ve işlem sırasını takip ederek aşağıda çizimleri verilen evcil hayvanları (kendileri için ayrılan alanlara) çiziniz.

- Parşömen kâğıtlarınızın ölçülendirmesini, 2B 0,5 uçlu kurşun kalemle ve fazla koyu olmayacak şekilde çiziniz.

- Bu çizimlerin sayısını, eliniz alışıp,en az hata yapana kadar tekrar ediniz.

7. Detayları çizilmiş olan evcil hayvan motiflerini aşağıdaki işlem sırasına göre temize çekiniz.

a) Parşomen kâğıdına çizilen hayvan motiflerinin arka sayfasını çeviriniz.

b) Hatalarınızı düzelterek çiziminizi tekrarlayınız ve ilk çizilen sayfaya dönerek hatalı olan çizimi silerek en son düzeltilmiş hâli ile motiflerini çiziniz.

- Çizimlerinizin kırışmaması için mutlaka resim dosyasında muhafaza ediniz.
- Dosyalama çalışmasını, işlerinizin tarih sırasına göre yapınız.
- Temiz ve düzenli çalışınız.

UYGULAMA-2

1. Çalışmanıza başlamadan önce iş önlüğünüzü giyiniz.

2. Kullanacağınız araç ve gereçlerinizi hazırlayınız.

3. Parşömen kâğıdını tekniğine uygun bir şekilde keserek 35cm x 24,5cm ölçülerinde, aşağıdaki gibi hazırlayınız.

4. Boyu 35cm, eni 24,5cm olan parşömen kâğıdının, üst kısmından 3cm, alt kısmından 2,5cm, sağ ve sol yanlardan 2cm ölçerek, çerçeve içine alınız.

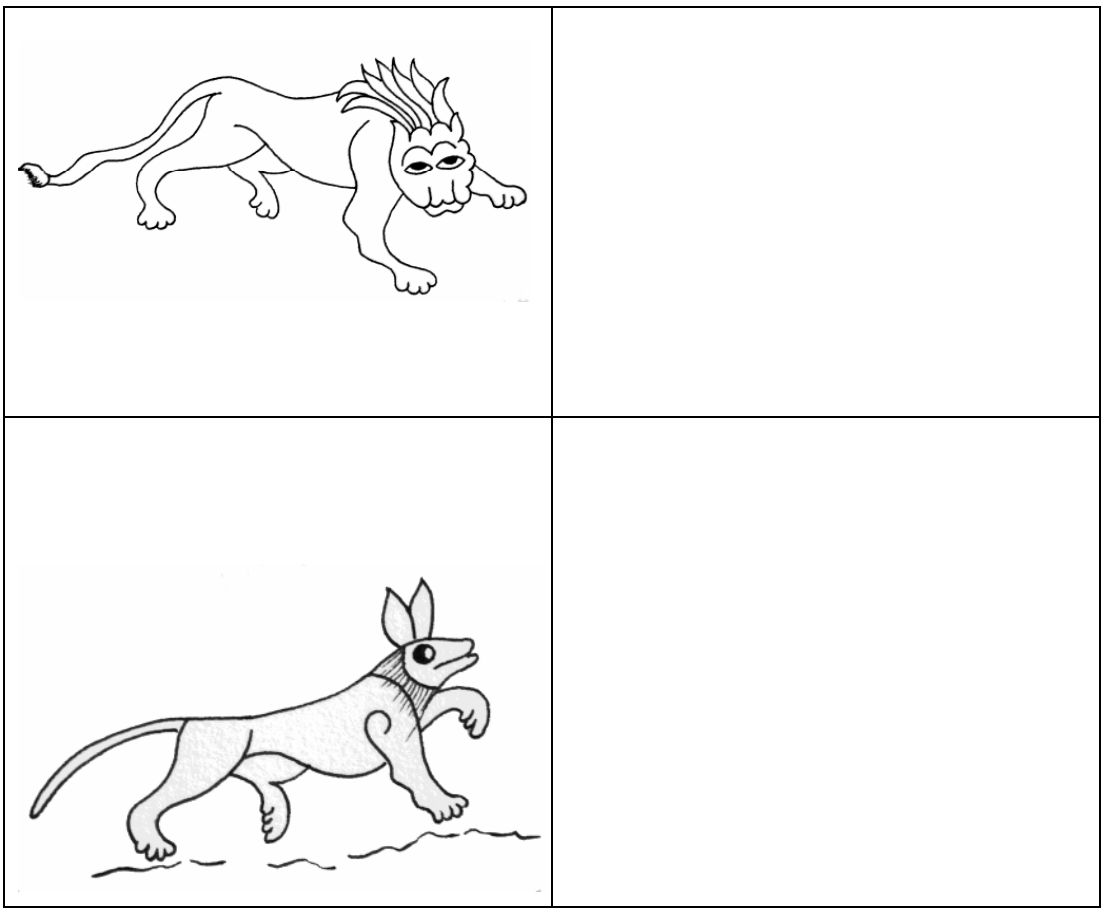
24,5cm

35cm

5. Çerçeve içine alınmış 20cm x 30cm ölçülerindeki parşömen kâğıdını, aşağıda gösterildiği gibi 4 eşit parçaya bölünüz.

- Parşömen kâğıtlarınızın ölçülendirmesini, 2B 0,5 uçlu kurşun kalemle ve fazla koyu olmayacak şekilde çiziniz.

6. Hazırlanmış olan parşömen kâğıdına, birinci öğrenme faaliyetinde olduğu gibi, iş ve işlem sırasını takip ederek aşağıda çizimleri verilen yırtıcı hayvanları (kendileri için ayrılan alanlara) çiziniz.

7. Detayları çizilmiş olan motifleri yeteri kadar temize çekerek en son hâlini veriniz.

- Çizimlerinizin belli bir düzen içinde olması için çalışmalarınızı mutlaka resim dosyasında muhafaza ediniz.
- Dosyalama çalışmasını, işlerinizin tarih sırasına göre yapınız.
- Temiz ve düzenli çalışınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu modül sonunda kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

A. OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki soru cümlelerinin başına doğru ise D yanlış ise Y harfi koyunuz.

1. ( ) Tabiat kaynaklı hayvan motiflerinin süslemede en fazla kullanıldığı dönem 16. ve 17. yy.dır.

2. ( ) Tabiat kaynaklı hayvan motifleri genellikle uygulacak formun özelliğine göre, bitki motifleriyle beraber kullanılırlar.

3. ( ) Tabiat kaynaklı hayvan motiflerinin uygulandığı formlar kâseler, ibrikler, lenger, tabaklar, maşrapalar, kulplu ya da kulpsuz sürahiler, kandiller, kupalar ve askı toplarıdır.

4. ( ) Natüralist üslupta tasvir edilen hayvan motifleri, Türk çini sanatında süsleme elemanı olarak kabul edilmemiştir.

5. ( ) Natüralist üslupta en fazla kullanılan hayvan figürleri kaplan, geyik, ceylan ve balıklarla birlikte kullanılan kalyon ve yelkenli motifleridir.

6. ( ) Türk çini sanatında hayvan motiflerinin kullanılması bu sanatın geleneksel estetik anlayışını bozmuştur.

7. ( ) Tabiat kaynaklı hayvan motiflerinin gerçeğine çok yakın benzerlikte tasvir edilmesinin sebebi, resim ve fotoğraf sanatındaki gelişmelerdir.

8. ( ) Tabiat kaynaklı hayvan motiflerinin kullanıldığı en güzel eserler, Topkapı Sarayı Müzesi sünnet odasında bulunmaktadır.

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı karşılaştırınız, cevaplarınız doğru ise uygulamalı teste geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar adiniz.

B. UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda size verilmiş olan tabiat kaynaklı, stilize hayvan motif örneklerinden 16 numaralı ceylan motifinin çizimini işlem basamaklarına göre çiziniz. Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütleri dikkate alarak değerlendiriniz.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri, **Evet** ve **Hayır** kutucuklarına (**X**) işareti koyarak kotrol ediniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	**Evet**	**Hayır**
Araç gerecinizi doğru olarak seçip hazır hâle getirdiniz mi?		
İş önlüğünüzü giydiniz mi?		
Tekniğine ve ölçülerine uygun olarak parşömen kâğıdınızı hazırladınız mı?		
Farklı desen kitaplarından tabiat kaynaklı hayvan motiflerinin çizim örneklerini dikkatlice incelediniz mi?		
Çizmeniz istenen 16 numaralı ceylan motifinin çizim örneğini dikkatlice incelediniz mi?		
Çizmeniz istenen ceylan motifinin ölçülerine göre, parşömen kâğıdınızı bölümlere ayırdınız mı?		
Motifinizin ana hatlarıyla çizimini yaptınız mı?		
Ceylan motifinizin detaylarını aslına uygun olarak çizdiniz mi?		
Ceylan motifi çiziminizi, işlem basamaklarına ve tekniğine uygun olarak temize çektiniz mi?		
Çizimlerinizin düzgün ve aslına uygun olması için, çizim tekrarları yaptınız mı?		
Çalışmalarınızı tarih sırasına göre dosyaladınız mı?		
Çalıştığınız yeri ve masanızı temizlediniz mi?		
Çizimlerinizde 2B 0.5 uçlu kurşun kalem kullanmaya dikkat ettiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda "**Hayır**" şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz, kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı "**Evet"** ise modül değerlendirmeye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Modül değerlendirmeye geçmeden önce farklı formlar üzerine uygulanmış, hayvan motifi örneklerini, aşağıdaki örnek resimler üzerinde inceleyiniz.

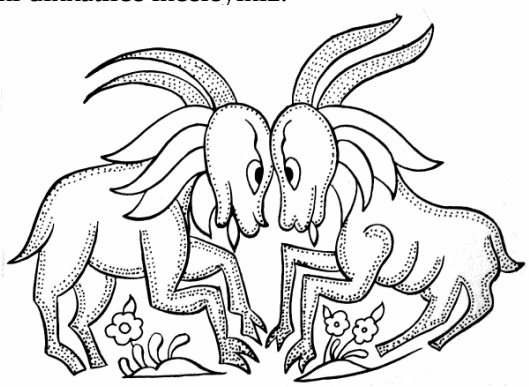

PERFORMANS TESTİ (YETERLİK ÖLÇME)

Kazandığınız çizim becerileri doğrultusunda; aşağıda örnekleri verilen hayvan motiflerini, motiflerin asıllarına sadık kalarak, özgün yorumlarınızı da katarak verilen ölçülerde çiziniz. Çizim çalışmalarınızın sonunda modül değerlendirme testi ile kendinizi değerlendiriniz.

1. Hayvan motiflerinin çizim örneklerini dikkatlice inceleyiniz.

1

2

3

4

2. Çizim yapacağınız parşömen kâğıdınızı, (30 cm x 20 cm) 10 cm x 10 cm karelere bölerek çizimlerinize başlayınız.

3. Hayvan motiflerinin çizimi ile kazandığınız yeterliği aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
Araç gerecinizi doğru olarak seçip hazır hâle getirdiniz mi?		
İş önlüğünüzü giydiniz mi?		
Verilen ölçülere göre parşömen kâğıdınızı hazırladınız mı?		
Hayvan motifi örneklerini dikkatlice incelediniz mi?		
Hazırladığınız karelerin içine, motifleri orantılı bir şekilde yerleştirmeye dikkat ettiniz mi?		
Hayvan motiflerini ana hatları ile çizdiniz mi?		
Ana hatları ile çizilen motiflerin detaylarını çizdiniz mi?		
Çizimlerinizi temize çektiniz mi?		
Çizimlerinizde netlik ve estetik bir görünüm elde edene kadar, tekrarlar yaptınız mı?		
Çizimlerinizi düzenli olarak dosyaladınız mı?		
Çalıştığınız ortamı temizlediniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda **"Hayır"** cevaplarınızı bir kez daha gözden geçiriniz kendinizi yeterli görmüyorsanız modülü tekrar ediniz. Cevaplarınız doğru ise bir sonraki modüle geçmek için ilgili kişiler ile iletişim kurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1 CEVAP ANAHTARI

1	**D**
2	**D**
3	**Y**
4	**D**
5	**Y**
6	**D**
7	**Y**
8	**Y**

ÖĞRENME FAALİYETİ-2 CEVAP ANAHTARI

1	**D**
2	**D**
3	**D**
4	**Y**
5	**D**
6	**Y**
7	**D**
8	**D**

KAYNAKÇA

- **ECZACIBAŞI Sanat Ansiklopedisi,** Yapı Endüstri Yayınları, 1997.
- MANSEL Arif Müfit, Oktay ASLANAPA, **Lise II Sanat Tarihi**, 1976.
- TANSUĞ Sezer, **Resim Sanatının Tarihi,** 1992.
- ASLANAPA Oktay, **Türk Sanatı**, 1989.
- ŞAHİN Faruk**, Türk Çini Sanatı Süslemeciliği**.
- ÖNEY Gönül, **Türk Çini Sanatı**, 1976.
- YETKİN Şerare, **Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişmesi**, 1972.
- ARSEVEN Celal Esad, **Türk Sanatı,** 1970.
- ART DEKOR, Ekim, 1998.
- AKAR Azade, **Treasury of TURKISH DESIGNS 670 Motifs From Iznik Pottery**, 1988.